

Leren van docenten in leergemeenschappen

Symposium

dr. Nellie Verhoef, Universiteit Twente, Faculteit GW, Instituut ELAN, N.C.Verhoef@utwente.nl

dr. Adam Handelzalts, Universiteit Twente, Faculteit Gedragwetenschappen,
A.handelzalts@utwente.nl

dr. Fer Coenders, Universiteit Twente, Faculteit GW, Instituut ELAN, Fer.Coenders@utwente.nl

Voorzitter: **Prof dr. Jules Pieters**, Universiteit Twente, Faculteit Gedragwetenschappen,
J.M.Pieters@utwente.nl

Referent: **Prof dr. Oliver Holz**, Hogeschool-Universiteit Brussel, Faculteit voor Economie en
Bedrijfswetenschappen, Oliver.holz@hubrussel.be

Abstract van het symposium

Professionalisering van docenten in leergemeenschappen blijkt daadwerkelijk te leiden tot het vergroten van de kennis, vaardigheden en opvattingen van docenten. In dit symposium komen drie soorten leergemeenschappen aan de orde, waarmee ook verschillende soorten docenten bediend zijn, namelijk wiskunde-, taal-, en scheikundedocenten. In elk van de leergemeenschappen ontwerpen docenten leermaterialen, gebruiken deze in de klas en bespreken de resultaten van het klasgebruik. De verschillen zitten in de intensiteit van de activiteiten, de manier waarop de leermaterialen tot stand gekomen zijn en in het soort leermateriaal. Alle drie de vormen blijken leereffecten bij docenten te weeg te brengen.

In dit symposium willen we met de deelnemers van gedachten wisselen over deze soorten leergemeenschappen in relatie tot de leeropbrengsten van de deelnemers.

Keywords

Professionalisering van docenten; leren in leergemeenschappen; curriculumontwerp

Samenvatting van het symposium

Doelstelling van de sessie

Het professionaliseren van docenten kan verschillend worden vormgegeven. Uit de literatuur weten we dat het effect het grootst is als een professionaliseringsprogramma een langere duur heeft, en als docenten hierin blijvend actief participeren (Desimone, 2011; Garet, Porter, Desimone, Birman, & Yoon, 2001). In dit symposium staat het leren van docenten die in een specifieke leergemeenschap samenwerken centraal (Voogt et al., 2011). In alle drie de bijdragen werken docenten gedurende langere tijd (minstens 2 jaar) samen in een leergemeenschap waarbij ze onderwijsleermaterialen ontwerpen en implementeren in de klas. In het overzicht hierna worden de verschillende leergemeenschappen en vakdocenten uit het voortgezet onderwijs beschreven.

Overzicht van de presentaties

De eerste bijdrage bespreekt de Lesson Study aanpak bij wiskundedocenten . In een gezamenlijke bijeenkomst bereiden wiskundedocenten van verschillende scholen, onder leiding van UT-medewerkers, een les voor waarin een wiskundig begrip wordt geïntroduceerd. Een van de docenten implementeert de les zoals afgesproken en de anderen observeren de les, waarbij de nadruk ligt op het leren van de leerlingen en niet op wat de docent doet. In een nabespreking op de school worden eerste conclusies verzameld waarop in een plenaire bijeenkomst op de universiteit wordt gereflecteerd. Deze ervaringen leiden tot het bijstellen van de les of tot een heel nieuw lesontwerp dat weer door een andere docent wordt gegeven. Het in kaart brengen van de leeropbrengsten van de docenten gebeurt met kwalitatieve methoden.

In de tweede bijdrage gaat het om de ontwerpvaardigheden van taaldocenten. Docenten ontwerpen gezamenlijk leermiddelen (zoals taaltaken) en de vraag is hoe de docenten hun ontwerpexpertise percipiëren. Om het veranderen van deze perceptie in beeld te brengen zijn vragenlijsten en interviews gebruikt. De focus ligt op twee gebieden: (a) het oplossen van ontwerpproblemen, en (b) aanleren van systematische ontwerpvaardigheden.

De derde bijdrage laat het leren van scheikundedocenten zien die participeren in een zogenaamd docenten ontwikkelteam (DOT). Zes ervaren scheikundedocenten participeren gedurende twee jaar aan het gezamenlijk (her)ontwerpen van leermaterialen (modules die een hoofdstuk uit een methode vervangen), gebruiken deze in hun klassen, en wisselen de resultaten hiervan uit. De docenten kwamen elke eerste maandag van de maand gedurende drie uur bij elkaar (10 keer per jaar). Het leren van docenten is in kaart gebracht door gebruik te maken van vragenlijsten en interviews. De audio-opnamen van de bijeenkomsten zijn gebruikt ter validering.

Wetenschappelijke betekenis

Professionaliseren van docenten blijkt in de praktijk lastig te documenteren. Verschillende factoren beïnvloeden het proces. Dit symposium probeert te laten zien wat en hoe docenten in specifieke leergemeenschappen leren om daarmee een bijdrage te leveren aan het begrijpen en ontwerpen van effectieve professionaliseringsprogramma's en de ondersteuning die voor het leren van docenten nodig is.

Structuur van de sessie

Na een korte inleiding van de voorzitter op het thema, zullen de drie auteurs ieder hun eigen onderzoek presenteren. Na elke presentatie is gelegenheid voor enkele vragen. Hierna zal de referent zijn licht werpen op de bijdragen en op het gehele symposium. Het symposium wordt afgesloten met een discussie onder leiding van de voorzitter.

Referenties

Desimone, L. M. (2011). A Primer on Effective Professional Development. [Editorial Material]. *Phi Delta Kappan*, 92(6), 68-71.

- Garet, M. S., Porter, A. C., Desimone, L., Birman, B. F., & Yoon, K. S. (2001). What Makes Professional Development Effective? Results from a National Sample of Teachers. *American Educational Research Journal*, 38(4), 915-945.
- Saito, E. (2012). Key issues of lesson study in Japan and the United States: A literature review. *Professional Development in Education*, 1-13.
- Voogt, J., Westbroek, H., Handelzalts, A., Walraven, A., McKenney, S., Pieters, J., & de Vries, B. (2011). Teacher learning in collaborative curriculum design. *Teaching and Teacher Education*, 27(8), 1235-1244. doi: 10.1016/j.tate.2011.07.003